L-1287/29-XII-97

L.633/16.XII.1997
XXXV/944/16.12.97

PARLAMENTUL ROMANIEI
SENAT
NR.....

Catre

Biroul Permanent al Senatului
Domnului Presedinte Petre Roman

Potrivit articolului nr. 73 din Constitutia Romaniei si articolului nr. 69 din Regulamentul Senatului, Va inaintez propunerea legislativa cu titlul "LEGEA ANTICOMUNISTA".

Senator PNTCD
Ioan MOISIN

EXPUNERE DE MOTIVE LA PROIECTUL LEGII ANTICOMUNISTE

1. Aspectul moral-creştin

Proiectul de lege anticomunistă se bazează pe patru principii :

a) excluderea răzbunării;

b) neaplicarea pedepsei cu închisoarea pentru vinovaţi , dar aplicarea pedepsei complementare a interzicerii următoarelor drepturi pe o perioadă de 10 ani : de a *alege , de a fi ales şi de a ocupa funcţii elective;*

c) impunerea de reparaţii materiale şi morale pentru victime celor vinovaţi;

d) definirea cadrului legal ca cei vinovaţi să se împace cu Dumnezeu , spre binele propriului lor suflet , ştiut fiind că nu există iertare , în caz de daune aduse altuia , fără repararea răului făcut.

Faţă de crimele săvârşite de cei vinovaţi , este cea mai blândă soluţie cu putinţă . O trecere totală cu vederea ar fi o nedreptate.

2. Caracterul criminal global al sistemului comunist

Conform ultimelor statistici , comunismul a provocat victime în toate ţările în care a ajuns la putere , după cum urmează :

- Uniunea Sovietică - 66.700.000
- *China* - 65.000.000
- Germania - 2.923.000
- Vietnam - 7.250.000
- Polonia - 2.700.000
- *Coreea de Nord* - *2.920.000*
- Cuba - 123.000
- Cambodgia - 2.000.000
- Albania - 150.000
- Bulgaria - 10.000
- Ungaria - 240.000
- Iugoslavia - 320.000

În total cifra minimală este apreciată la circa 100.000.000 de victime , iar cea maximală la circa 200.000.000 de victime , cu specificarea că şi aceasta din urmă este aproximată doar la nivelul cercetărilor actuale , putându-se dovedi, in final, modestă. Datele specificate au fost luate din "Le bilan rouge sang du comunisme" de Jean-Marc Bastiere

a) privitor la art.357, al.1,pct.a, organele represive comuniste sunt răspunzătoare de moartea a minim 200.000 de cetăţeni români , ceea ce corespunde literei şi spiritului prevederilor acestui punct referitor la genocid;

b) privitor la art.357,al.1,pct.b, organele represive comuniste sunt răspunzătoare de torturile din timpul anchetelor şi din diferite închisori, de rănirea a numeroşi oameni în campaniile de reprimare a satelor care se răsculau contra colectivizării forţate şi a luptătorilor din rezistenţa armată anticomunistă , precum şi de tratamentul impus deţinuţilor politici din spitalele psihiatrice , ceea ce corespunde literei şi spiritului prevederilor acestui punct;

c) privitor la art.357.,al.1,pct.c, organele represive comuniste sunt răspunzătoare de tratamentul de exterminare fizică din inchisorile politice şi din lagărele de muncă forţată pentru deţinuţii politici, de deportările din Bărăgan , iar conducerea comunistă politică de partid şi de stat este răspunzătoare pentru degradarea biologică a poporului român în urma gravelor lipsuri alimentare impuse de politica responsabilă a regimului comunist vreme de mulţi ani , ceea ce corespunde literei şi spiritului prevederilor acestui punct referitor la genocid. O infracţiune specială a fost reprimarea Bisericii Române Unite cu Roma , Greco – Catolice.

d) măsurile privind liberalizarea avorturilor sub regimul dictatorului Ghe.Ghe.Dej au desigur tangenţă cu prevederile art.357,al.1,pct.d.

e) privitor la art.357,al.2, considerăm că se fac răspunzători de înţelegere în vederea săvârşirii infracţiunii de genocid următorii :

- factorii responsabili din Partidul Muncitoresc Român , respectiv Partidul Comunist Român, care au avut de fapt sub control Securitatea;
- judecătorii şi procurorii care au înscenat procesele politice ;
- personalul medical din spitalele psihiatrice care a aplicat tratament medical incorect deţinuţilor politici ;
- factorii responsabili ai puterii de stat implicaţi în orice fel în infracţiunea de genocid .

Vinovaţii direcţi rămân următorii :

- ofiţerii sau alte cadre ale Securităţii şi Miliţiei ori Armatei care au împuşcat sau torturat nevinovaţi;
- personalul de pază din penitenciarele politice sau din penitenciarele de drept comun în care au fost deţinuţi politici concamnaţi ca deţinuţi de drept comun, personal care a contribuit la torturarea , uciderea lor prin diferite metode;
- conducerea Ministerului de interne , a Securităţii şi a Miliţiei;

4.2 Problema interzicerii unor drepturi

Art.53 din Codul Penal prevede la aliniatele 2 şi 3:

" 2) – Pedepsele complimentare sunt:

a) – interzicerea unor drepturi de la 1 la 10 ani;
b) – degradarea militară ;
c) – confiscarea averii , parţială sau totală ;

3) – Pedeapsa accesorie este interzicerea unor drepturi anume prevăzute de lege".

Art.64 din Codul Penal prevede:

" Pedeapsa complimentară a interzicerii unor drepturi constă în interzicerea unuia sau unora din următoarele drepturi:

a) – dreptul de a alege şi de a fi ales în organele puterii de stat şi în funcţii elective de stat sau obşteşti; (publice - Codul Penal / 15.IV.1997)
b) – dreptul de a ocupa o funcţie implicând exerciţiul autorităţii de stat;
c) – dreptul de a ocupa o funcţie sau de a exercita o profesie de natura aceleia de care s-a folosit condamnatul pentru săvârşirea infracţiunii. (...).

Interzicerea drepturilor prevăzute la lit.b nu se poate pronunţa decât pe lângă interzicerea drepturilor prevăzute la lit.a , afară de cazul când legea dispune altfel."

Art.65,al.2 din Codul Penal prevede:

" Aplicarea pedepsei interzicerii unor drepturi este obligatorie când legea prevede această pedeapsă ".

Art.66,al.2 din Codul Penal prevede:

" Executarea pedepsei interzicerii unor drepturi începe după executarea pedepsei inchisorii , după graţierea totală sau a restului de pedeapsă , ori după prescripţia executării pedepsei ."

Conform prevederilor Codului Penal ne aflăm în faţa următoarei situaţii:

- sutele de mii de victime , torturile , deportările şi alte crime săvârşite de numeroşi factori responsabili ai sistemului comunist indică evident infracţiunea de genocid;
- această infracţiune nu se prescrie;
- ea prevede ca pedeapsă complimentară interzicerea unor drepturi;
- aplicarea acestei pedepse este obligatorie , fiind prevăzută de lege;
- genocidul fiind infracţiunea cea mai gravă , se aplică pedeapsa complimentară maximă ,de interzicere a drepturilor timp de 10 ani , necondiţionat;

n) – demolări de biserici , sate şi obiective istorice. Prin ele s-a urmărit pierderea identităţii de neam. Acuzaţi: partidul comunist , executanţii şi cei care aveau datoria să le apere dar le-au admis.

o) – atentatul la fiinţa biologică a poporului. S-a săvârşit prin aşa-zisul "program de alimentaţie ştiinţifică" a populaţiei şi prin foametea programată care a durat de-a lungul ultimilor 15 ani de regim comunist. Acuzaţi: partidul, statul, alţi colaboratori ai programului.

5. Aspectul constituţional

Legea anticomunistă este conformă prevederilor art.30,al.7 din Constituţia României în vigoare , prin care se interzice îndemnul la ură de clasă sau religioasă , pe care comunismul le-a promovat în cel mai înalt grad şi le are înscrise în ideologia sa.

Legea anticomunistă este conformă cu prevederile art.37,al.2 din Constituţia României , care declară neconstituţionale partidele sau organizaţiile care prin scopurile ori activitatea lor militează împotriva principiilor statului de drept , ceea ce Partidul Comunist Român a făcut de-a lungul întregii sale existenţe, iar ideologia comunistă are înscris în cuprinsul ei.

6. Precedent juridic international

Conform datelor oficiale indicate la noi in tara in ultima jumatate de veac, fascismul este vinovat pe plan mondial de provocarea a 50.000.000 de victime, dintre care 6.000.000 de evrei (cu aproximatie).

Conform ultimei statistici din Occident,publicata la la 20 noiembrie la Paris, aproximarea minimala a crimelor comuniste pe plan mondialeste de circa 100.000.000 de morti (fara a include si alte categorii de victime). (Jean- Marc Bastiere ,avec la collaboration d"Alexandre Viatteau, Le bilan rouge sang du communisme ,in "Famille chretienne", Paris nr.1036 du 20 novembre1997, p.8) . Aceasta este cifra minimala. O cifra mai precisa se ofera in statistica din 1993 publicata de Dr. Florin Matrescu, pe baza a 350 de surse documentare, anume 196.510.000 de victime, cu precizarea ca ele nu reprezinta decat cifra rezultata din actualul stadiu al cercetarilor,cifra reala apreciindu-se a fi mult mai mare. Este suficient sa spunem ca numai Uniunii Sovietice ii revin 66.700.000 de crime , Chinei 65.000.000 de crime etc. (Florin Matrescu, Holocaustul Rosu , Bucuresti, 1993, p.66-70; J-M Bastiere,loc.cit.). Asadar numai in Uniunea Sovietica s-au facut mai multe crime decat a reusit tot fascismul pe plan mondial. Din aceasta cifra maximala actuala de aproximativ 200.000.000 de morti, numarul evreilor exterminati in comunism se ridica la 3.500.000 (Johann Urvich ,Strigatul Golgotei Rasaritene ,Munchen , Verlag "Komitee der Gefangenen Nationen",1986; apud: Florin Matrescu ,o.c., p.68). Din acesti numar total de evrei ucisi de comunism ,1.500.000 de evrei au fost lichidati in timpul deportarii efectuate de sovietici dupa ce au anexat rasaritul Poloniei in anul 1939.(Tadesz Folek, Luare de cuvant la Conferinta de Presa de la Ziua Natiunilor Captive, Bonn 15.07. 1989; apud: Florin Matrescu, o.c., pag. 68).

In Romania, comunisnmul sovietic si roman au provocat cifra incompleta de 1.911.000 de victime, aproape in totalitate romani si inca din cei mai patrioti, mai capabili si mai cinstiti. (Cifra este dupa Fl. Matrescu, loc. cit.). De fapt, tocmai aceasta s-a urmarit de bolsevici din Kremlin : sa fie distrusa floarea poporului, pentru ca si la un pom daca ii distrugi florile el nu mai rodeste, chiar daca raman ramurile si trunchiul.

Pe scurt, comunismul a provocat pe plan mondial de 2 pana la 4 ori mai multe victime decat fascismul. Totusi, nazismul,

construirea socialismului in Republica Populara Romana, precum si acei care, in acelasi mod, defaimeaza puterea de stat sau organele sale, daca aceste fapte nu constituiesc sau nu pot constitui prin analogie, infractiuni.

b)-condamnatii pentru infractiuni impotriva Securitatii Republicii Populare Romane, care la expirarea executarii pedepsei, nu se dovedesc a fi reeducati.

Art.3 -Trimiterea in unitatile de munca se face prin decizia Ministerului Afacerilor Interne".

De altefel, art. 6 preciza ca: "In cadrul Ministrerului Afacerilor Interne, se creaza o directie a unitatilor de munca" .Iata deci un al doilea cap de acuzare privind activitatea criminala a organelor naziste judecate la Nurnberg care isi afla corespondenta in activitatea organelor represive comuniste romane.

Nu mai insistă si asupra altor aspecte ale activitatii criminale naziste si activitatii criminale comuniste, cu similitudini perfecte si cu certe depasiri in perversitate si perfectionare a torturii din partea organelor represive comuniste.

In concluzie, prin prisma crimelor fasciste, crimele comuniste apar cel putin similare si uneori mai grave. Cele fasciste au avut parte de un proces, cele comuniste nu. Un proces se impune moral si chiar in conformitate cu propiul Cod Penal comunist.

Senator Ioan MOIȘIN

PROIECT

LEGEA ANTICOMUNISTĂ

Art.1 – Ideologia comunistă și sistemul comunist au încălcat drepturile fundamentale ale omului și principiile statului de drept, prin promovarea urii de clasă și contra religiei, generând crime individuale , colective și de genocid fizic și spiritual, și ca atare se declară criminale.

Art.2 – Propaganda comunistă și organizațiile politice care au un program de orientare comunistă sunt interzise.

Art.3 – **(1)** Membrii nomenclaturii comuniste, ai aparatului de partid și de stat, ai organelor de securitate și miliție, ofițerii și subofițerii trupelor Ministerului de Interne, colaboratorii securității ,din penitenciarele cu deținuți politici, din justiție și sănătate, membrii structurilor UTC și ai Organizației Pionierilor care au avut funcția de bază salarizată în aceste structuri, ofițerii politici din Armata Română ,absolvenții învățământului de partid și sindical , inclusiv ai Academiei Ștefan Gheorghiu , responsabilii și activiștii în domeniul cultului personalității , redactorii-șefi și redactorii presei de partid , ai buletinelor secrete informative de partid, din celelalte domenii ale mass-media – presă,radio,televiziune – care au colaborat cu partidul și securitatea, precum și cei din orice alt sector al sistemului comunist ,implicați în organizarea, comandarea, susținerea și executarea crimelor fizice și spirituale săvârșite între 23 august 1944 și 25 decembrie 1989 , nu mai au dreptul să fie aleși în nici o funcție implicând exercițiul autorității de stat, de partid, de sindicat, de asociații și de societăți economice , timp de 10 ani.

(2) Toți cei menționați la aliniatul precedent sunt obligați la reparații morale și materiale , în cazul solicitării acestora.

Art.4 – Procesele politice și religioase din perioada regimului comunist vor fi revizuite prin declararea recursului în anulare , iar victimele acestora vor fi reabilitate.

Art.5 – Nerespectarea sau încălcarea prevederilor prezentei legi atrage după sine răspunderea disciplinară , materială ,contravențională sau penală , după caz.

Art.7 – Pe data intrării în vigoare a prezentei legi, orice dispoziție contrară se abrogă.

DOCUMENTAR
CUPRINZÂND OPINIILE UNOR SPECIALIȘTI DIN S.U.A. CU PRIVIRE LA PROPUNEREA LEGISLATIVĂ INTITULATĂ
"LEGEA ANTICOMUNISTĂ"

Peter Krug
Profesor universitar asociat
Colegiul de Drept al Univeritatii Oklahoma

I. Introducere

Proiectul de Lege Împotriva Comunismului în România (la care ma voi referi în restul documentului prin "Proiectul") cauta sa atribuie un caracter penal si sa interzica activitatile comuniste, precum si sa ofere reparatii pentru încalcarile drepturilor omului de catre regimul comunist care s-a aflat la putere în România în perioada dintre 1944 si 1989. Aceste reparatii (enuntate în Articolele 3-5 din Proiect) includ: 1. interdictia de a candida la o functie politica pe o perioada de zece ani aplicata unui spectru larg de persoane; 2. recunoasterea întemeierii actionarii acelorasi persoane în judecata cerându-se daune materiale; 3. stabilirea unei proceduri de reabilitare a victimelor fostului regim; si 4. crearea unei raspunderi legale pentru încalcari ale Legii care ar decurge din adoptarea prezentului Proiect.

Trebuie observat faptul ca scopurile Proiectului corespund celor din initiative legislative similare ale celorlalte tari foste comuniste, inclusiv Bulgaria[1], Ungaria si Rusia. Totusi, se pare ca exista cel putin doua diferente semnificative. În primul rând, Proiectul nu prevede un proces de "lustratie" prin care sa se instituie o procedura oficiala pentru a stabili identitatea celor ce s-au facut vinovati de diverse fapte înainte de 1989. În al doilea rând, faptul ca Proiectul include o prevedere referitoare la daune materiale ridica o serie de probleme juridice care nu cred ca au fost luate în consideratie în acest context în celelalte tari foste comuniste.

II. Reactie generala

Proiectul ar oferi un instrument puternic pentru pedepsirea indivizilor vinovati de încalcari ale drepturilor omului înainte de 1989. În acelasi timp, totusi, ridica si o pleiada de aspecte problematice, inclusiv un enorm potential de încalcari pe scara larga ale standardelor referitoare la drepturile omului asa cum se regasesc ele în acordurile internationale, precum si ale Constitutiei României.

III. Structura si aplicare

Proiectul este foarte neclar în privinta mai multor chestiuni. În ceea ce priveste Articolul 3 (1), care institutie sau institutii ar fi implicate în stabilirea indivizilor care intra sub incidenta acestei legi si sunt în consecinta decazuti din dreptul de a candida la o functie politica si de asemeni expusi la procese civile pentru plata de daune materiale? Ar fi oare asemenea chestiuni de competenta

---

[1] Initiativele legislative referitoare la acest subiect au fost introduse în Bulgaria la 1 octombrie 1997. Vezi "Un parlamentar introduce un proiect de lege pentru a scoate fostul regim comunist în afara legii" (comentariu BBC din 3 octombrie, 1997; se gaseste în baza de date LEXIS, sectiunea NEWS Library, fi .ierul CURVWS), inclusiv referinte la o dezbatere asupra diferitelor modalitati de a realiza o reconciliere nationala.

judecatoriilor? Cine ar avea calitate procesuala activa pentru a cere sa i se interzica unui individ candidatura la o functie politica?

Aceleasi întrebari trebuie puse si în legatura cu Articolul 4. Unde se va desfasura procesul de reabilitare – la nivelul judecatoriilor?

În ceea ce priveste Articolul 5, ce ar trebui sa faca un individ pentru a respecta sau încalca prevederile Proiectului? Daca avem un individ care candideaza la un post politic si despre care se constata ca se încadreaza în prevederile din Articolul 3 (1), devine el pasibil de sanctiuni legale, inclusiv penale? Este aceasta o modalitate indirecta prin care initiatorii Proiectului doresc sa atinga scopurile enuntate în paragraful 1 litera b, referitoare la "abordarea moral-crestina", din scrisoarea ce însotea Proiectul?

Multe dintre aceste chestiuni sunt legate de o problema generala a procedurii abordate de Proiect: absenta oricarei referiri la identitatea institutiilor si la metodologia de a pune în practica uriasa sarcina de a stabili care indivizi se încadreaza în definitia expusa în Articolul 3 (1). Prin aceasta, Proiectul este radical diferit de procedurile de lustratie care au fost utilizate în Cehia si Germania, de exemplu.

IV. Norme legate de drepturile omului

Proiectul de nastere unui mare numar de motive de îngrijorare în ceea ce priveste respectarea normelor referitoare la drepturile omului. Unele dintre aceste chestiuni au fost deja examinate de Curtile Constitutionale ale câtorva dintre tarile care se straduiesc sa gaseasca o cale de a pedepsi infractiunile asociate cu fostele regimuri comuniste[2].

IV.a. Norme interna .ionale

Conform Articolelor 11 si 20 din Constitutia României, acordurile internationale la care a aderat România sunt încorporate direct în legislatia interna .i au prioritate asupra legilor cu prevederi diferite.

România este semnatara a Conventiei Europene asupra Drepturilor Omului ("CEDO") si a Acordului International asupra Drepturilor Civile si Politice ("AIDCP"). Aceste acorduri contin o serie de prevederi care par a fi puse sub semnul întrebarii de catre Proiect. De exemplu:

1. CEDO, Art. 7 (privitor la legile ex post facto)
2. CEDO, Art. 10 (libertatea de expresie)
3. CEDO, Art. 11 (libertatea de asociere)

---

[2] De exemplu, în iulie anul trecut Curtea Constitutionala Federala a Germaniei a invalidat eliminarea în masa a fostilor comunisti din functii importante din domeniul învatamântului si administrativ, hotarând ca trebuia sa se foloseasca o abordare individuala, de la caz la caz. Vezi "Curtea Constitutionala hotaraste: concedierea comunistilor dupa unificare a fost ilegala": (Deutsche Presse Agentur, 8 iulie 1997. stirea se afla în baza de date LEXIS, sectiunea NEWS Library, fisierul CURNWS). În 1994 Curtea Constitutionala a Ungariei a constatat ca anumite puncte ale unei legislatii de lustratie erau neconstitutionale. Vezi "Dezbatere asupra Legii de Examinare si Evaluare": (BBC, 7 februarie 1996. LEXIS, News Library, fisierul CURNWS). În ceea ce priveste decizia din 1992 a Curtii Constitutionale a Rusiei privitor la dosarul Partidul Comunict, vezi *Donald Barry*, "The Trial of the CPSU and the Principles of Nuremberg" (Procesul Partidului Comunist Sovietic si principiile de la Nuremberg), 22 REVIEW CENTRAL AND EAST EUROPEAN LAW 255 (1996).

4. AIDCP, Art. 15 (privitor la legile ex post facto)
5. AIDCP, Art. 19 (libertatea de expresie)
6. AIDCP, Art. 22 (libertatera de asociere)
7. AIDCP, Art. 25 (dreptul de a lua parte la afacerile publice si de a fi ales)
8. AIDCP, Art. 26 (protectie egala, inclusiv dreptul de a fi liber de discriminare bazata pe "opinii politice si de alta natura")

Trebuie accentuat aici faptul ca exercitarea multora dintre aceste drepturi este supusa anumitor limitari, cum ar fi acelea expuse în majoritatea articolelor citate mai sus. Totusi, se poate spune macar atâta lucru, si anume ca este necesara o analiza atenta a Proiectului din punctul de vedere al faptului ca exista posibilitatea ca aplicarea sa dea nastere la încalcari ale drepturilor garantate prin instrumentele enuntate mai sus.

IV.b Constitutia României

Proiectul ar pune sub semnul întrebarii exercitarea a numeroase dintre drepturile garantate de Constitutia României. Conform Articolului 150 alineat 1 din Constitutie, toate actele normative care intra în conflict cu prevederile constitutionale îsi pierd puterea de lege. În plus, Constitutia impune de asemeni teste stricte de dovedire a necesitatii si proportionalitatii în cazul legilor care îngradesc exercitarea drepturilor constitutionale (Art. 49)[3].

Pentru aceasta investigatie sunt relevante urmatoarele articole:

1. Art. 8 (Pluralism si partide politice). Drepturile garantate aici sunt supuse limitarilor prevazute la Art. 37 alin. 2.

2. Art. 15 alin. 2 (privitor la legile ex post facto). Art. 15 alin. 2 se aplica tuturor cetatenilor români. Este important de subliniat aici ca prevederea nu se limiteaza la legile penale. Art. 15 alin. 2 este aplicabil Articolului 2 din Proiectul de Lege si discutiei de pe pagina 6 a scrisorii de însotire, privitoare la Articolele 30 alin. 7 si 37 alin. 2 din Constitu .ie.

3. Art. 16 (protectie egala)

4. Art. 29 (libertatea constiintei) (inclusiv faptul ca nu sunt permise îngradiri ale libertatii de gândire sau opinie).

5. Art. 30 (libertatea de expresie)

6. Art. 35 (dreptul de a fi ales). De notat ca referinta din Art. 35 alin. 1 la Art. 35 alin. 3 nu pare a se aplica Proiectului. În ceea ce priveste chestiunea posibilitatii interzicerii Partidului Comunist, vezi comentariul meu de mai jos referitor la Art. 37 alin. 2.

7. Art. 37 (dreptul la libera asociere). Aici, Articolul 37 alineat 2 ridica întrebarea daca poate exista raspundere individuala pentru o vina colectiva: chiar daca Art. 37 alin. 2 ar fi interpretat ca permitând o interzicere a Partidului Comunist, cum oare ar putea fi aplicat în aceeasi masura pentru a îngradi unui

[3] Din cauza evidentei puneri în chestiune de catre Proiect a exercitarii drepturilor constitutionale, este posibil ca anumite oficialitati sa ceara o decizie asupra acestei legi din partea Curtii Constitutionale. O asemenea prerogativa revinde apriori anumitor functii în stat prevazute de Constitutie la Art. 144 litera a).

individ exercitarea dreptului de a se asocia cu alte persoane, de a forma sindicate, etc., prevazut de acelasi Art. 37 la alineatul 1 ?

O serie de aspecte ale Proiectului ar parea sa puna sub semnul întrebarii prevederile de mai sus. O problema generala, care are legatura cu toate acele prevederi, este caracterul general si lipsit de precizie al clasificarilor proiectate în Articolul 3 alineat 1. Este limpede ca Proiectul cauta sa stabileasca vinovatia numai pe baza asocierii (iata un singur exemplu: toti membrii UTC), mai curând decât sa stabileasca orice fel de mecanism pentru stabilirea vinovatiei individuale. Toate aceste persoane sunt susceptibile de a fi date în judecata pentru daune morale si materiale[4].

Concluzie

Proiectul reflecta un efort de a face dreptate pentru infractiunile comise sub un regim care a fost rasturnat. Asa cum se poate vedea si din dezbaterea din Bulgaria[5], diverse tari (Cehia, El Slavador, Germania, Ungaria si Africa de Sud, de exemplu) au încercat sa realizeze reconcilierea nationala printr-o varietate de mecanisme, mergând de la aplicarea procedurii penale si pâna la efectuarea de anchete pentru a ajunge la aceasta reconciliere precum si pentru a obtine amnistierea unor persoane. Proiectul de Lege este o alta varianta de abordare, care ridica probleme tulburatoare de aplicare si respectare a drepturilor omului.

[4] În special daunele morale (care permit cererea de despagubiri banesti ce pot depasi cuantumul pagubei respective) pot servi ca instrument pentru impunearea de sanctiuni grele asupra oricarui individ care cade sub incidenta Art. 3 alin. 1, în conditii în care reclamantul sau procurorul nu au nevoie decât de un probatoriu minim pentru stabilirea gravitatii faptei. În unele sisteme de Drept Civil (nu stiu daca România este unul dintre ele), daunele morale devin exigibile numai odata cu stabilirea unei raspunderi penale. Acesta este un alt exemplu al potentialului Proiectului de a impune sanctiuni echivalente cu cele ce se pot obtine în mod normal numai printr-o procedura penala.

[5] Vezi nota de subsol 1.

Richard N. Winfield and Mark R. Anderson
ROGERS & WELLS

INTRODUCERE SI TRECERE ÎN REVISTA

Suntem recunoscatori pentru posibilitatea, oferita de Initiativa Juridica Central si Est Europeana (CEELI) a Asociatiei Baroului American (ABA), de a ne exprima parerea asupra Proiectului de Lege Anti Comunista în România, si dorim sa laudam comisia de redactare pentru faptul ca a ramas permanent constienta de efectele actiunilor guvernului asupra posibilitatii cetatenilor de a se angaja în activitati politice.

Comentariile pe care le oferim se bazeaza pe experienaa noastra îndelungata în domeniul reprezentarii juridice a jurnalistilor americani, ca parte a eforturilor lor de a asigura sanatatea si independenta presei în raport cu reglementarile guvernamentale care afecteaza, într-un fel sau altul, viabilitatea sa.

Desi recunoastem intentiile bune si sincere care au stat la baza Proiectului de Lege, consideram ca prevederile sale – asa cum sunt ele redactate în prezent – îngradesc în mod ne-necesar libertatea de expresie politica, pedepsesc pe nedrept o categorie larga de ceteteni români si sunt imposibil de aplicat într-un mod eficient. Înainte de a face alte comentarii concrete asupra Proiectului, ar fi util sa discutam cele doua aspecte ale Dreptului Statelor Unite care stau la baza analizei si recomandarilor noastre.

LIBERTATEA DE EXPRESIE SI ASOCIERE

În Statele Unite, libertatea de expresie este garantata prin Primul Amendament la Constitutie care prevede, într-una din partile sale, urmatoarele: "Congresul nu va elabora nici o lege (.) care sa îngradeasca libertatea de expresie a persoanei sau a presei, sau dreptul indivizilor de a se asocia liber în mod pasnic (.)". Cadrul legal care protejeaza libertatea de expresie a fost construit pe baza acestei scurte declaratii de principiu, îmbratisând principiul mai larg conform caruia indivizii au dreptul sa difuzeze si sa primeasca informatii dupa dorinta, fara ca guvernul sa poata sa cenzureze sau sa îngradeasca aceasta posibilitate. Conceptul de baza al "libertatii de expresie" cuprinde în domeniul sau o seama de drepturi individuale, inclusiv dreptul de a se asocia cu alte persoane.

Drepturile individuale garantate de Primul Amendament sunt aplicabile de catre instantele americane, care judeca asupra valabilitatii încercarilor guvernamentale de a reglementa expresia pe baza unui numar de standarde riguroase. În cazul legilor care reglementeaza continutul expresiei – spre deosebire, de exemplu, de reglementarea timpului si locului exprimarii – functioneaza prezumtia de neconstitutionalitate si ca atare ele sunt examinate de instante plecând de la cele mai severe standarde juridice. In general, asemenea reglementari ale expresiei "pe baza continutului" sunt sustinute de instantele americane numai daca sunt justificate prin interese guvernamentale

stringente si daca folosesc cele mai putin restrictive mijloace de a realiza în practica acele interese[1]. Încercarile guvernelor de a îngradi continutul actelor legate de expresie sunt în general judecate pornind de la aceleasi standarde juridice severe.

Este important de retinut ca în Statele Unite încercarile guvernamentale de a reglementa continutul discursului *politic* si pe acela al asocierii sunt sustinute de instante doar arareori. Dreptul constitutional american considera protejarea discutarii libere a afacerilor guvernamentale ca fiind una dintre principalele intentii ale Primului Amendament. Asa cum a explicat Curtea Suprema de Justitie, "discutiile privind treburile societatii reprezinta mai mult decât exprimarea convingerilor proprii; ele sunt însasi esenta autoguvernarii"[2].

Protejarea libertatii de expresie politica de încercari de a-i controla continutul este o procedura aplicata pe scara larga. Asadar, în Statele Unite exprimarea ideilor politice si simplul fapt al calitatii de membru al unei grupari politice nu pot fi, în general, sanctionate de catre guvern. Se acorda prezumtia de imunitate la îngradiri guvernamentale chiar si discursului politic care cere schimbarea prin recurgerea la forta sau prin actiuni de natura infractionala. Guvernul poate rasturna aceasta prezumtie dovedind în instanta ca acel discurs politic "are intentia de a initia sau produce activitati ilegale iminente si poate incita la – sau da nastere – asemenea activitati"[3]. Aceasta exceptie, cu limitari atât de stricte, la prezumtia de libertate a expresiei politice este cunoscuta sub denumirea testului de "pericol clar si tangibil"; în Statele Unite acest test a fost trecut cu succes doar de foarte putine din încercarile guvernamentale de a îngradi discursul politic.

DISPOZITII DEROGATORII

O alta categorie de legi interzise de Constitutia Statelor Unite sunt acelea care impun pedepse împotriva unor indivizi sau grupuri de indivizi fara a se trece printr-o instanta judecatoreasca. Asemenea legi sunt cunoscute sub denumirea de "dispozitii derogatorii"[4] neconstitutionale.

Scopul acestei prevederi constitutionale, care-si are radacinile în dreptul cutumiar, este de a împiedica legiuitorul sa-si aroge drepturi judiciare, cum ar fi acela de a constata vinovatia unui individ pentru o fapta penala. În termeni generali, o legislatie care neaga un drept unui individ sau categorii de indivizi

---

[1] V. de ex. "Simon & Schuster v. New York State Crime Victims Bd., 502 U.S. 105 (1991)" (discursul conform caruia nici unul din interesele vitale ale statului New York nu cerea limitarea dreptului la despagubiri al victimelor la profiturile obtinute de infractori); "Sable Communications v. Federal Communications Comm'n., 492 U.S. 115 (1989)" (interzicerea comunicaaiilor telefonice indecente nu a fost reglementata atât de precis încât sa protejeze minorii).

[2] Garrison v. Louisiana, 379 U.S. 64, 74-75 (1964)

[3] Brandenburg v. Ohio, 395 U.S. 444 (1969). Vezi de asemeni Yates v. United States, 354 U.S. 298 (1957); Dennis v. United States, 341 U.S. 494 (1951).

[4] "Nu se va promulga (.) nici o dispozitie derogatorie". Constitu . ia SUA, Art. 1, sectiunea 9.

sau îi împovareaza în vreun fel cu titlu de pedeapsa poate intra în categoria dispozitiilor derogatorii neconstitutionale[5].

Observam, totusi, ca poate fi dificil sa se determine daca o lege sau alta se conformeaza definitiei unei dispozitii derogatorii neconstitutionale. De exemplu, legile care reglementeaza comportamentul unui individ în scopul de a promova scopuri non-punitive (cum ar fi comportamentul celor care au suferit deja condamnari, în asa fel încât publicul sa fie protejat) nu sunt neaparat interzise. Instantele de judecata din Statele Unite examineaza constitutionalitatea diverselor legi din punctul de vedere al dispozitiilor derogatorii în functie de caracteristicile cazului pe care-l au pe rol.

* * *

COMENTARIU

I. Prefata

Recunoastem ca acest Proiect de Lege se bazeaza pe experienta personala a comisiei de redactare, ai carei membri au trait sub un regim comunist extrem de dur. În plus fata de Proiectul de Lege, am trecut în revista si tristele statistici incluse în impresionanta documentare istorica pusa la dispozitie de aceeasi comisie de redactare. Aceste statistici indica faptul ca aria de cuprindere a crimelor si actelor imorale ale fostului guvern român nu numai ca a inclus, dar a mers mult dincolo de simpla încalcare a drepturilor individuale descrise în aceasta scrisoare.

În plus, dam cuvenita apreciere importantelor interese sociale pe care acest Proiect de Lege intentioneaza sa le promoveze, interese printre care apararea sigurantei nationale si demonstrarea angajarii României pe calea democratiei nu sunt printre cele mai putin importante. Din motive similare, Constitutia Germaniei (cunoscuta ca "legea fundamentala" a Germaniei) interzice partidele politice cu simpatii Naziste si cu discurs politic specific Nazist[6]. Totusi, dorim sa ajutam comisia de redactare sa anticipeze unele dintre efectele cu siguranta problematice pe care Proiectul de Lege le-ar putea avea asupra unor cetateni nevinovati ai României, si sa sugeram modalitati de a formula de o maniera mai precisa restrictiile impuse de lege.

Luând problemele una câte una, noi oferim comisiei de redactare urmatoarele comentarii:

II. Propaganda politica si organizearea

Luate laolalta, Articolele 2 si 5 ale Proiectului de Lege statueaza ca infractiune fapta unor cetateni români care fac "propaganda comunista" si "se înscriu în organizatii politice de orientare comunista". În Statele Unite aceasta reglementare ar fi considerata ca o încercare de a îngradi continutul discursului si asocierii politice, si ar putea fi sustinuta de instanta numai daca ea ar fi convinsa, de exemplu, ca acesta este cel mai putin restrictiv mijloc de a

---

[5] Vezi de ex. "United States v. Lovett, 328 U.S. 303 (1946)" (declaratie de nulitate a legii care împiedica plata drepturilor salariale catre salariatii guvernamentali care erau banuiti de activitati subversive).

[6] Legea Fundamentala, Art. 1(1), 21(2).

împiedica promovarea unor încercari iminente de a rasturna sau obstructiona procesul democratic.

Consideram ca Articolele 2 si 5, asa cum sunt ele redactate, îngradesc în mod ne-necesar viitorul discursului politic democratic în România. Interesul unei democratii pentru siguranta nationala se refera la protejarea mecanismelor procesului democratic împotriva schimbarii prin forta sau violenta, nu împotriva discutiilor si deciziilor care emana din însusi procesul democratic. Articolele 2 si 5, atunci când sunt conjugate cu Articolul 3, risca sa limiteze prea mult diversitatea discursului politic. În lumina acestei legi (daca ea ajunge sa fie aplicata asa cum este scrisa acum), un cetatean român ar putea ajunge sa evite o discutie politica pentru a se feri de represalii din partea autoritatilor sau pentru a-si pastra sansele de a accede la o functie politica. Cu cât ramân asemenea prevederi în vigoare mai mult timp, cu atât mai adânc va fi efectul lor de înabusire a discursului politic si poate chiar si a expresiei artistice.

În viziunea normelor dreptului american, exprimarea opiniilor politice de toate tipurile – cu foarte putine si clar specificate exceptii referitoare la incitare la comportament violent imediat – duce la consolidarea procesului democratic. Retinând pe undeva si modelul american, se pot atenua riscurile de supra-reglementare a discursului politic prin acest Proiect de Lege daca este refacut în asa fel încât sa interzica *comportamentul subversiv nedorit* în loc de o întreaga categorie a discursului politic si a partidelor politice.

III. Sanctiunile juridice pentru persoane fizice

Asa cum am subliniat, prevederile din Art. 3 al Proiectului de Lege implica aceleasi riscuri de îngradire prea cuprinzatoare a discursului politic. Pentru a elimina asemenea motive de îngrijorare si pentru a proteja drepturile individuale descrise în discutia de mai sus asupra dispozitiilor derogatorii sugeram amendarea Art. 3, cel putin în asemenea masura încât sa permita cetatenilor români dreptul de a aplica propria judecata în luarea hotarârii asupra ineligibilitatii proprii pentru o functie politica, ca si o procedura prin care fostii membri ai Partidului Comunist precum si celelalte persoane din clasele descrise de Proiect ca proscrise sa-si poata câstiga dreptul de a participa la viata politica dovedindu-si "reabilitarea" sau prin prestarea unui juramânt pentru democratie.

IV. Probleme în aplicarea legii

În mod separat, consemnam faptul ca prevederile din Articolele 2 si 3 ale Proiectului de Lege ar putea fi dificil de aplicat si ar putea avea efectul nedorit de a face activitatile comuniste mai greu de monitorizat. Legile care interzic anumite tipuri de manifestare nu fac sa dispara în acelasi timp si gândirea care sta la baza acelor manifestari. Mai curând, asemenea legi pot pur si simplu sa împiedice dezbaterea deschisa a ideilor. Acei români care cred înca în ideologia comunista vor fi obligati sa-si transmita ideile prin alte canale si sub alte denumiri, în asa fel încât sa ocoleasca Proiectul de Lege. Mai mult, Proiectul de Lege poate împinge ideologia comunista sa se ascunda si mai mult, aceasta având ca rezultat o mare dificultate pentru autoritatile române în detectarea activitatilor ilegale atunci când ele se produc.

Jennifer Hansen

Am studiat Proiectul Legii Anti Comunista în România. Reactia mea este în cea mai marc parte negativa. Stiu ca ea izvoraste din faptul ca traiesc în Statele Unite si sunt crescuta în principiile Constitutiei americane, si îmi este foarte greu sa ma detasez de prevederile Primului Amendament. Nu sunt de parere ca o lege care defineste comportamentul politic drept infractiune poate fi constitutionala. Consider ca legea ar trebui sa se concentreze pe faptele oribile comise de persoanele în cauza si nu pe apartenenta lor politica. Aceasta din urma este un concept mult prea vag pentru a fi declarat infractiune.

În plus, nu am înteles ce categorii de pedepse ar fi folosite daca cineva ar fi gasit vinovat de a fi comunist(a). Articolul 5 este redactat în termeni foarte generali atunci când descrie tipurile de masuri care ar putea fi luate – nu cuprinde decât o lista de posibilitati. Daca s-ar aplica o asemenea lege, ar fi necesar sa fie specificate si pedepsele pentru fiecare din faptele prevazute de lege. Nu am gasit nimic în Proiectul de Lege care sa specifice cum s-ar pedepsi fiecare infractiune în parte.

Reactia mea cea mai puternica, si în acelasi timp lucrul care ma deranjeaza cel mai mult la Proiect, a fost cauzata de abordarea pe baze moral-crestine. A le spune oamenilor ca cei condamnati din cauza acestei infractiuni vor fi fortati sa se împace cu Dumnezeu este pur si simplu strigator la cer. Un guvern nu poate dicta unei persoane sa creada în Dumnezeu sau nu. Nici o lege nu ar trebui sa aiba scopul de a forta oamenii sa devina religiosi. Daca o persoana a comis faptele pentru care este incriminata, nu cred ca o lege oarecare le va crea brusc o constiinta.

Aceasta lege îngradeste libertatea individului de a crede în orice doreste si de a se asocia cu oricine doreste. Statul nu poate dicta unei persoane sa creada în Dumnezeu sau sa faca parte dintr-o anumita grupare politica. Aceasta lege eludeaza în întregime separatia dintre biserica si stat, în cazul în care o asemenea separatie exista în Constitutia Româna.

Nu vad cum aceasta lege ar putea fi functionala sau aplicabila. Am credinta ca exista persoane care pot fi puse sub acuzare penala pentru fapte comise sub fostul regim, dar nu cred ca se poate face acelasi lucru în cazul comunismului. România ar trebui sa se concentreze asupra punerii sub acuzare a diverselor persoane conform legislatiei penale existente, pentru omor, batai, viol, pagube în dauna avutului, etc., în cazul în care aveti o asemenea legislatie. De asemeni, România se poate gândi sa recurga la Tribunalul Natiunilor Unite.

În prezent lucrez în calitate de adjunct sefului Avocatilor din Oficiu în statul Minnesota. Ocup aceasta functie de doi ani si jumatate. Înainte de aceasta am lucrat ca stagiara la Biroul de Avocati din Oficiu

din orasul Milwaukee, timp de un an. Va multumesc pentru a-mi fi oferit posibilitatea de a va împartasi gândurile mele.

Susan M. Thevenet

Proiectul de Lege Împotriva Comunismului în România

Reactii generale: Desi apreciez motivul care a stat la baza elaborarii acestei legi, ea nu este numai prea generala dar nu contine nici o norma procedurala de aplicare în practica. Proiectul de Lege pare a fi un pas mare înapoi pentru o tara care doreste sa îmbratiseze principiile democratiei si sa sprijine drepturile cetatenilor. In esenata, legea propusa reface acelasi tip de rau pe care doreste sa-l sanctioneze. Ar fi util de aflat daca exista legi specifice în Romania care sa se refere la anumite tipuri de infractiuni cum ar fi tortura, omuciderea, furtul, etc. si care sa prevada reparatii civile si penale.

Caracterul general al Proiectului de Lege: Legea propusa nu cuprinde definitii ale unor termeni cum ar fi "comunism", "propaganda comunista", "orientare comunista", "daune materiale si morale", "victime", "infractiuni contra integritatii fizice si spirituale" si "reabilitare". De asemenea nu prevede actele savârsite cu intentie sau alte fapte, în afara de apartenenta la un anumit grup. Astfel pot cadea sub incidenta legii si multe persoane nevinovate. Apoi cum se poate identifica si supravaghea autorului faptei respective timp de zece ani? Din câte înteleg eu o buna parte din populatie a avut legatura îmtr-un fel sau altul cu regimul comunist. Paragrafele care prevad revizuirea proceselor politice si religioase din trecut precum si daune sau reparatii în cazul acelor persoane ale caror bunuri au fost confiscate reprezinta idei bune si poate ca si o directie mai promitator de urmat.

Structura Legii si aplicarea ei: Nu exista reglementari sau prevederi privind aplicarea acestei Legi.

Aspecte procedurale: Proiectul de Lege nu contine proceduri pentru (1) stabilirea persoanelor care intra sub incidenta Legii sau a modului în care a fost încalcata Legea; (2) identificarea si reabilitarea victimelor; sau (3) aplicarea de amenzi sau evaluarea daunelor.

Drepturile individuale si idealurile democratice: Proiectul de Lege încalca drepturile individului la libertatea cuvântului si libera asociere, ceea ce contravine principiilor democratice. Nu exista prevederi procedurale procesuale si nu este data nici o definitie a infrac .iunii.

Sprijinirea economiei libere de piata si a investitiilor straine: Legea propusa împiedica dezvoltarea economiei libere de piata prin încalcarea drepturilor individuale, ceea ce atrage dupa sine imposibilitatea de a face predictii sau promovarea comportamentelor arbitrare. Instabilitatea si imposibilitatea de a face prognoze pentru viitor îi descurajeaza pe investitorii straini.

Redactare: Legea propusa nu este bine redactata si elaborata. Ea este în întregime ambigua.

Leslie Rubin

Acest proiect de lege ridica o serie de probleme evidente si îngrijoratoare. În loc sa protejeze România de tiranie si opresiune sau sa promoveze reconcilierea, Proiectul de Lege – în cazul în care va fi aprobat – va încalca puternic principalele libertati individuale, Constitutia României precum si numeroasele Conventii asupra drepturilor omului si va duce în final la o " vânatoare de vrajitoare".

Doresc totusi sa va împartasesc de la început faptul ca perspectiva din care am abordat subiectul este cea a unui avocat american care nu are experienta personala a opresiunii regimului comunist. Critica adusa Proiectului de Lege nu trebuie interpretata ca o lipsa de sensibilitate fata de istoria, dificultatile si temerile legitime ale poporului român.

<u>Inconsecventa cu principiile generale democratice</u>

Libertatea de expresie si asociere

Ca o chestiune de început, incriminarea unei anumite ideologii sau forme de asociere este extrem de periculoasa si contrarie idealurilor democratice. Exista un principiu fundamental al democratiei care spune ca nu intra în sarcina guvernului sa suprime anumite idei pentru ca sunt "gresite"; o societate libera tolereaza idei care nu îi sunt pe plac sau care îi repugna, deoarece toleranta este un principiu de baza al unui guvern democratic iar libertatea cuvântului si libertatea de asociere sunt drepturi de baza ale omului. Daca exprimarea unor anumite pareri politice este interzisa prin lege, respectiv acele opinii care favorizeaza sau promoveaza comunismul, atunci Proiectul de Lege reprezinta o încalcare a principiilor fundamentale si a drepturilor de baza ale omului.

Într-adevar, într-o mare masura, Proiectul de Lege face exact ceea ce critica la fostul regim comunist, si anume reduce

la tacere opozitia politica si parerile diferite. Asa cum bine atesta victimele "Holocaustului Rosu", o societate dreapta si bine orânduita nu poate fi pastrata prin teama si tacere fortata, pentru ca, asa cum a explicat foarte elocvent un distins jurist, "teama genereaza represiune . represiunea genereazs ura . [si] ura ameninta stabilitatea guvernului."[1] Dimpotriva, "remediul potrivit pentru sfaturile proaste sunt sfaturile bune."[2] Cu alte cuvinte, numai dezbaterile deschise pot folosi ca mijloc de îndreptare, promovând ordinea si stabilitatea si nu reprimarea ideilor.

Fara îndoiala ca regimul comunist a fost raspunzator pentru un mare numar din atrocitatile comise în Romania si în întreaga Europa de Est si în fostele republici sovietice. Însa aceste atrocitati au fost rezultatul unor acte comise de oameni si nu rezultatul unor idei. Desigur toti cei care au încalcat drepturile omului trebuie sa raspunda pentru faptele lor. Orice cadru sau ofiter de securitate, militie sau armata care a împuscat sau torturat persoane nevinovate sau orice lider sau persoana oficiala care a ordonat astfel de acte, trebuie sa fie pedepsit pentru acele crime. Totusi, Proiectul de Lege nu urmareste pedepsirea actelor criminale. În loc sa pedepseasca actele în sine, aceasta Lege pedepseste ideile politice exprimate sau sustinute de cei care s-au angajat în activitati criminale. Cu alte cuvinte, Proiectul nu urmareste interzicerea actelor criminale si nici macar în mod direct propavaduirea unor astfel de acte *per se*, ci o serie de idei si legatura lor cu cei care sprijina astfel de idei.

În comentariul sau pe tema Proiectului de Lege anti-comunista, senatorul Ioan Moisin compara fostul sistem comunist cu Holocaustul nazist. Autorul subliniaza ca Tribunalul de la Nuremberg a judecat procese ale criminalilor nazisti pusi sub acuzare, dar nu a avut loc nici un proces

---

[1] *Whitney v. California,* 274 U.S. 357 (1927) (Brendeis, J., concurring)

[2] *Id. Vezi si* 8 Scrierile lui Thomas Jefferson I, 3 (Paul Leicester Ford ed.,1897) ("eroarea de opinie poate fi tolerata atunci când ratiunea este lasata libera sa o combata").

asemanator împotriva liderilor si demnitarilor comunisti care au fost implicati activ în acte de exterminare precum si în alte crime împotriva umanitatii. Tinând cont de faptul ca acest lucru poate fi adevarat, Proiectul de Lege nu încearca sa abordeze sau sa îndrepte aceasta inegalitate. Ea nu propune înfiintarea unui tribunal sau comisii care sa ancheteze si sa pedepseasca anumite infractiuni; de asemenea nu urmareste sa impuna raspunderea penala pentru fapte comise în trecut.

Nelinistitor este în special capitolul din acest Proiect de Lege care se refera la raspunderea civila a reprezentantilor presei si mass media care "au colaborat cu partidul si cu Securitatea ." În primul rând, este recunoscut în mod obisnuit ca multi reprezentanti ai presei "au colaborat" cu partidul împotriva vointei lor; ei au fost fortati – fie direct sau prin amenintari subtile sau pur si simplu ca mijloc de supravietuire – sa raspîndeasca propaganda comunista sau sa "colaboreze" în alt mod. Proiectul de Lege nu încearca sa faca o distinctie între participarea activa si înflacarata la actele unui regim represiv si participarea prin constrângere, presupunând ca se poate face o astfel de distinctie. Într-adevar, Proiectul de Lege nu reuseste în general sa admita ca regimul comunist din România, ca si alte regimuri criminale din Europa de Est, a atras în actiunile sale multi cetateni care nu doreau cu adevarat acest lucru, sau care i se opuneau.

Însa un aspect, mult mai important, este acela ca o presa libera este fundamentala pentru idealurile democratiei. A impune pedepse civile împotriva ziaristilor pentru discursuri necalomnioase stabileste un precedent periculos si nu trebuie tratat cu usurinta. Desi în acest caz presa a fost folosita ca unealta de opresiune, Proiectul de Lege transmite daune civile celor care pretind ca au fost afectati "moral" si "spiritual" de cuvintele respectivilor ziaristi. Exista în aceasta un urias potential de suprimare a libertatii de expresie.

Libertatea de a vota

Un alt concept fundamental al democratiei este libertatea de a vota candidatii politici doriti si libertatea de a candida la o functie aleasa. Prin urmare, conform Articolului 25 din Conventia Internationala asupra Drepturilor Civile si Politice – tratatul general asupra drepturilor omului semnat de majoritatea statelor, "fiecare cetatean are dreptul si sansa (.) fara nici o îngradire nejustificata (.) de a vota si a fi ales în cadrul alegerilor legitime organizate periodic; votul este universal, egal si secret, fiind garantata exprimarea libera a vointei alegatorilor." Alte instrumente care garanteaza dreptul la participare la viata politica sunt: Declaratia Universala asupra Drepturilor Omului, Conventia Europeana asupra Drepturilor si Libertatilor Fundamentale ale Omului, Conventia Americana asupra Drepturilor Omului, Carta Africana a Drepturilor Omului si Popoarelor. Într-adevar, una din activitatile regulate ale Biroului Nauiunilor Unite pentru Asistenta Electorala în prezent este monitorizarea alegerilor nationale, pentru a asigura desfasurarea acestora în conditii corecte. Aceasta se datoreaza faptului cu implicarea individuale în procesul politic sporeste responsabilitatea si sensibilitatea guvernelor, ducând la stabilitatea acestora si la promovarea pacii. Asa cum a afirmat unul dintre cei care au redactat Articolul 25 din Conventia Internationala asupra Drepturilor Civile si Politice, "nici un guvern nu este valabil daca nu se sprijina pe vointa majoritatii".

A nu permite unei persoane care a avut legaturi sau a fost implicata în activitatea Partidului Comunist de a fi aleasa într-un partid, asociatie sindicala sau institutie economica la nivel national pe o perioada de zece ani – asa cum prevede Proiectul de Lege – *contravine* acestor principii deoarece neaga cetatenilor români dreptul de a-i vota pe candidatii doriti de ei timp de zece ani. Cu alte cuvinte, a împiedica o persoana sa candideze la un post dorit, pe baza opiniilor sale politice, înseamna în fond a îi lipsi pe cetateni de dreptul la vot, a înabusi exprimarea punctelor de vedere rationale ale cetatenilor si are potetialul de a frustra vointa poporului.

În plus, Proiectul de Lege încearca sa îngusteze terenul de actiune al celor care doresc sa acumuleze mai multa putere prin reducerea numarului de adversari politici. Într-adevar ce mantie ar putea fi mai buna pentru cei care urmaresc sa-si consolideze controlul asupra unui sistem politic decât aceea de a pretinde ca sunt salvatorii democratiei? Totusi, în ultima instanta, Proiectul demonstreaza o lipsa de încredere în sistemul alegerilor libere si în schimb trimite un mesaj alegatorilor conform caruia acestia nu sunt suficient de inteligenti si sofisticati pentru a-si alege proprii reprezentanti dintr-un spectru politic mai larg. [3]

În final, Articolul 3 din Proiectul de Lege . Dupa cum rezulta, fostele persoane oficiale din perioada comunista, nu vor

---

[3] Remarc însa ca multe tari incrimineaza sau interzic participarea la procesul electoral unor grupuri organizate, inclusiv unor partide politice, care sunt percepute ca reprezentand o amenintare directa pentru supravietuirea procesului democratic. De exemplu, o lege din Franta care dateaza din anul 1936 îi confera Presedintelui Republicii puterea de a dizolva grupari care: (1) provoaca demonstratii înarmate, (2) sunt de natura paramilitara, sau (3) au drept scop dezmembrarea teritoriului statului, înlaturarea fortata a formei republicane de guvernamînt, instigarea la discriminari rasiale sau raspândirea propagandei care promoveaza o astfel de discriminare. În plus, Constitutia Germaniei (Grundgesetz), redactata în 1948 si 1949, permite dizolvarea oricarui partid politic care "urmareste sa diminueze sau sa aboleasca ordinea fundamentala libera a democratiei sau sa puna în pericol existenta Republicii Federale Germane". În final, atât Constitutia Italiei cât si cea a Spaniei contin clauze care interzic reînfiintarea partidului fascist iar Constitutia portugheza interzice orice fel de asociatie paramilitara care adera la ideologia fascista. Într-adevar, un numar bun de tari democratice au legi care interzic unele tipuri de partide. *Vezi* Gregory H. Fox and Georg Nolte, *Democratiile intolerante*, 36 Harv. Int'l L.J. 1 (iarna anului 1995).

Aceste legi reflecta dificultatile întîmpinate de institutiile democratice care încearca sa se protejeze de amenintarile venite din partea "fortelor anti-democratice", mentinându-si în acelasi timp idealurile lor democratice si pastrându-si libertatile individuale. Desigur, astfel de teluri sunt în mare masura contradictorii. Subliniez acest lucru pur si simplu pentru a arata ca problemele cu care se confrunta România ca natiune în tranzitie sunt, în mare masura, aceleasi cu care se lupta toate democratiile.

Dar, în timp ce legile de "auto-conservare" adoptate în tarile mentionate mai sus ridica probleme importante legate de libertatile civile, nici una nu este de o asemenea anvergura si deschisa abuzurilor cum este Proiectul de Lege din România care are în vedere scoaterea în afara legii a unui întreg set de idei fara a recunoaste valoarea libertatii de exprimare.

fi tratati mai sever decât subordonatii lor si cei care au fost fortati sa colaboreze cu regimul.

Retroactivitatea legii

Acest Proiect de Lege ridica înca o chestiune dificila de natura juridica: într-un stat de drept, care sunt implicatiile aplicarii legii civile în cazul faptelor petrecute în regimul trecut? Articolul 3 din Proiectul de Lege este esentialmente o prevedere *ex post facto.* El prevede raspunderea juridica a tuturor fostilor membri ai Partidului Comunist, a membrilor guvernului, reprezentantilor Securitatii si militiei, precum si oricarei persoane care "a colaborat" într-un fel sau altul cu regimul comunist în cazul în care s-au angajat în actiuni sau au manifestat un comportament perfect legal la momentul respectiv. La modul real, aceasta înseamna ca legea se va aplica retroactiv.

Dar, în conformitate cu notiunea generala de echitate si cu principiul statului de drept, noile reglementari nu au putere retroactiva. Daca oamenii si-ar pierde încrederea în lege, acest lucru ar avea un efect devastator în administrarea justitiei, adica în cazul în care s-ar da legi noi care sa impuna raspundere juridica pentru fapte considerate legale în momentul comiterii lor. Este necesar sa se restabileasca încrederea în lege sub aspect procesual si procedural, încredere care a lipsit în timpul regimului opresiv; prin aplicarea raspunderii retroactive, noua lege ar submina acest scop. În plus, în masura în care Proiectul de Lege prevede compensaaii banesti pentru fapte si asocieri care pot sa se fi petrecut în urma cu peste cincizeci de ani, el practic înlatura prescriptia faptelor respective, ridicând alte chestiuni suplimentare privind notiunile fundamentale de echitate si justitie.

Desigur, în masura în care persoane care au comis fapte despre care stiau, sau aveau motive sa banuiasca, ce reprezentau încalcari serioase ale drepturilor omului, de exemplu omor,

exterminare, tortura si alte crime împotriva umanitatii, nu se aplica regula generala împotriva principiului retroactivitatii. Astfel de crime transcend granitele nationale si politice si sunt considerate drept o violare a legilor tuturor statelor. Totusi, asa cum am aratat mai sus, acest Proiect de Lege nu urmareste sa stabileasca raspunderea penala sau pedepse pentru anumite fapte penale comise; mai degraba interzice asocierile viitoare si prevede plata de "daune materiale" de catre orice persoana care a avut legatura într-un fel sau altul cu fostul regim comunist, indiferent de gradul personal de vinovatie.

Constitutionalitatea

În al patrulea rând, daca legea este votata, ea va încalca cel putin trei articole din Constitutia României, adoptata la 8 decembrie 1991.[4] În primul rând, Titlul I, Articolul 1 din Constitutia României spune ca România este "un stat de drept, democratic si social, în care demnitatea omului, drepturile si libertatile cetatenilor, libera dezvoltare a demnitatii umane, dreptatea si pluralismul politic reprezinta valori supreme si sunt ***garantate"*** (sublinierea noastra). În plus, în Titlul I, Articolul 4 din Constitutie se afirma explicit ca "România este teritoriul comun si indivizibil al tuturor cetatenilor ei, fara nici o disciminare pe motive rasiale, de nationalitate, origine etnica, limba, religie, sex, opinie, apartenenta politica, indiferent de proprietate sau origine sociala". În final, în Titlul I, Articolul 8 se stipuleaza ca "pluralismul în societatea româneasca este o conditie si o garantie a democratiei constitutionale" si ca "partidele politice (.) contribuie la definirea si exprimarea vointei politice a cetatenilor, cu respectarea suveranitatii nationale, integritatii teritoriale, a ordinei de drept si a

[4] Totusi remarc ca, în conformitate cu titlul V, art.145 din Constitutie, ori de câte ori Curtea Constitutionala a României declara o lege drept neconstitutionala, acea lege este trimisa înapoi la Parlament pentru a fi rediscutata. În consecinta, "daca legea este votata (passed) din nou în aceeasi formulare de o majoritate de cel putin doua treimi din membrii fiecarei camere, se va elimina obiectia privind neconstitutionalitatea ei, promulgarea având caacter de obligativitate".

principiilor democratiei." Fiecare din aceste articole admite în mod explicit nevoia de diversitate politica si protejeaza libertatea de exprimare a ideilor. Datorita faptului ca proiectul de lege urmareste o cenzurare a anumitor opinii politice, în mod evident ar încalca aceste prevederi constitutionale.

Redactarea Proiectului de Lege

În al cincilea rând, Proiectul de Lege Anti-Comunista este general si ambitios din mai multe puncte de vedere. Un prim aspect ar fi acela ca nu este definit termenul de "ideologie si sistem comunist". Datorita faptului ca acest termen poate avea o gama larga de interpretari, utilizarea sa în cadrul acestui proiect creeaza posibilitatea unor neconformitati în aplicare precum si o mare libertate dc a comite abuzuri în întocmirea actului de acuzare, precum si o auto-cenzurare din partea unor persoane, din teama de a nu cadea sub incidenta sa. Mai mult decât atât, Proiectul de Lege nu explica ce înseamna a fi "declarat criminal" prin prisma "ideologiei si sistemului comunist". De exemplu, ar fi considerata predarea de catre un profesor la universitate a filozofiei marxiste drept o infractiune?

În plus, desi proiectul de lege declara ideologia si sistemul comunist drept"criminale" si stabileste ca încalcarea acestei legi atrage dupa sine "raspunderea disciplinara (.) sau penala", nu specifica pedepsele care se aplica pentru încalcarea Legii. Constatarea vinovatiei înseamna pedeapsa cu închisoare? Daca da, pe ce perioada de timp? Înseamna ea aplicarea unei amenzi? Cât de mare este cuantumul acesteia?

În final, Articolul 3 din Proiectul de Lege obliga orice persoana care a colaborat cu regimul comunist la "plata de daune materiale si morale", dar nu specifica cui vor fi platite aceste daune. Vor fi platite partilor vatamate? Vor fi platite guvernului? Cine poate solicita daune, si ce dovezi trebuie sa aduca persoanele sau institutiile respective pentru a li se accepta

cererea? Proiectul de Lege nu da raspunsuri la aceste întrebari, precum si la altele de acest gen.

Reconcilierea si reabilitarea

În al saselea rând, în pofida argumentatiei senatorului Moisin în sensul ca Proiectul de Lege nu urmareste un act de razbunare, el reprezinta de fapt o masura punitiva. Scopul sau nu este acela de a promova reconcilierea si vindecarea ranilor, sau de aflare a adevarului, ci mai degraba pedepsirea unor persoane pentru parerile si apartenenta lor politica. De asemenea respinge notiunea de reabilitare, presupunând în schimb ca orice persoana care a participat într-un fel sau altul la regimul comunist este incapabila de a se angaja în mod productiv într-un sistem democratic pe o perioada de zece ani.

Implicatiile financiare

În final, Proiectul de Lege nu reuseste sa abordeze problema costurilor financiare. El nu ia în considerare sarcinile considerabile care rezulta pentru sistemul judiciar. Pe masura ce sunt prevazute noi fapte civile pentru a fi judecate, apare si nevoia suplimentarii numarului de judecatori care sa solutioneze cazurile respective precum si birocratia necesara pentru administrarea lor. Pe masura ce sunt prevazute noi pedepse penale, apare nevoia de avocati care sa reprezinte interesele inculpatului, de jurati, închisori, etc. Comentariul la adresa Proiectului de Lege nici macar nu încearca sa calculeze costurile potentiale pentru contribuabilii români pentru a putea duce la îndeplinire aceste prevederi.

Concluzii

Pe scurt, aceste elemente reprezinta pericole serioase, inerente legiferfrii unor restrictii privind apartenenta politica sau limitarea drepturilor si libertatilor omului în numele protejarii democratiei. În mod evident, cei care au propus aceasta lege

încearca sa scape România de trecutul ei si sa îndrepte relele facute în peste 40 de ani de dominatie si guvernare comunista. În ciuda obiectivelor legitime, Proiectul de Lege nu reuneste în ultima instanta sa-si atinga scopul într-un mod corect si just.

Nicole Huggins

Comentarii asupra Proiectului Legii Anti Comuniste în România

Asa cum nu poate fi negat faptul ca poporul român a îndurat multe greutati si persecutii în timpul regimului comunist timp de aproape jumatate de secol si că se manifesta o tendinta normala de pedepsire a vinovatilor pentru suferintele îndurate, tot asa nu poate fi negat faptul ca Legea propusa submineaza conceptele fundamentale ale democratiei, concepte pe care încearca sa le fundamenteze cu atâta vehementa.

Proiectul de Lege urmareste sa scoata comunismul în afara legii. Articolul 1 din proiect considera drept criminala atât ideologia comunista cât si sistemul comunist. In Articolul 2 este interzisa propaganda comunista si organizatiile politice comuniste. Astfel, este scoasa în afara legii nu numai activitatea comunista ci si dreptul de libera asociere, daca persoanele în cauza se întâmpla sa îmbratiseze ideologia comunista sau sa creada în comunism. In mod similar, Proiectul de Lege atribuie un caracter penal gândirii comuniste si în mod implicit afirma ca este gresita si indezirabila. Prevazând pedepse penale pentru convingerile politice ale unei persoane sau pentru structura politica a unei organizatii, aceasta Lege difera cu putin, de fapt, de legile comuniste pe care le discrediteaza cu atâta succes în expunerea de motive anexata.[1] Elementul distinctiv al democratiei îl reprezinta crearea mecanismelor legale pentru protectia demnitatii umane, inclusiv a dreptului individului la opinie sau asociere libera[2]. Prin urmare, dreptul la libertatea de asociere si libertatea exprimarii (freedom of speech) în mod

[1] Vezi Expunerea de motive privind redactarea Legii anti-coruptie.

[2] Vezi Amendamentul 1 la Constitutia Statelor Unite ale Americii: "Congresul nu va elabora nici o lege care sa stabileasca o religie sau sa interzica practicarea libera a unei religii, sau sa reduca libertatea cuvântului sau a presei, sau dreptul poporului la întrunire panica sau de a adresa Guvernului cereri privind repararea nedreptatilor."

obligatoriu trebuie sa includa protectia grupurilor si a opiniilor indezirabile.

Articolul 3 din Proiectul de Lege interzice membrilor nomenclaturii comuniste sa faca parte dintr-o serie de organizatii si sa ocupe functii alese pe o perioada de 10 ani. De asemenea Proiectul are în vedere posibilitatea ca fostii reprezentanti ai regimului comunist sa poata fi actionati în instanta pentru eventuale daune materiale si morale. O lista exhaustiva a acestora cuprinde diferiti subiecti cum ar fi memberi ai Securitatii si Militiei si, colaboratori ai regimului politic, membri ai organizatiilor de tineret si reprezentanti ai mass-media. Aceasta sectiune ridica mai multe probleme:

Proiectul urmareste sa impuna raspunderea juridica pe baza participarii la, sau colaborarii cu, regimul comunist, încalcând astfel drepturile civile mentionate mai sus. Prevederea care se refera la interzicerea ocuparii unei functii alese pe baza criteriului de asociere sau loialitate fata de regimul comunist duce la o alta încalcare a libertatii de asociere. Aceasta Lege vaga si generala pare de asemenea sa intre în contradictie cu principiile democratice consfintite de actuala Constitutie a României.[3]

Legea propusa nu reuseste sa defineasca sau sa descrie nici o fapta sau activitate specifica care sa atraga raspunderea juridica. În cel mai bun caz Proiectul se refera la "infractiuni contra integritatii fizice si spirituale" nespecificate. În lumina acestei omisiuni nu se poate stabili cu obiectivitate cine poate fi facut raspunzator pentru fapte trecute si nici nu se poate anticipa vreun un efect real preventiv. Sugeram ca orice renuntare la imunitatea constitutionala sa fie limitata si specifica. De exemplu, se poate impune raspundere juridica pentru uz de fals, prejudicii sau încercari din partea fostilor sau actualilor functionari publici sau salariati de stat de a-i

[3] Cei care au redactat Proiectul de Lege remarca în expunerea de motive anexata ca ura sociala si organizatiile care actioneaza împotiva principiilor democratice sunt considerate neconstitutionale.

priva pe cetateni de libertatile lor civile[4]. Trebuie de asemenea aratate si elemente cum ar fi intentia sau imprudenta în comiterea acestor fapte.

Din punct de vedere al generalitatii sale, Proiectul de Lege se poate aplica în mod potential unui mare segment de populatie, deschizând calea spre numeroase litigii. O lege care este greu de aplicat poate sa fie ignorata sau aplicata în mod arbitrar.

În continuare, întrucât Articolul 5 prevede raspunderea contraventionala si penala în cazul încalcarii prezentei Legi, nu se face nici o distinctie între procesul civil si penal, nefiind indicate corespunzator tipurile de probe cerute sau gradele de vinovatie. Acest lucru deranjeaza în mod deosebit datorita efectului retroactiv în aplicarea sa asa cum este prevazut în Articolul 6. Datorita diferentei fundamentale între compensatii banesti si pedeapsa cu închisoare, trebuie sa se faca o diferenta între acele fapte sau activitati care atrag raspundera civila si cele de natura penala.

Articolul 4 din Proiectul de Lege urmareste sa creeze un sistem de revizuire juridica a proceselor politice si religioase din perioada regimului comunist. Se pare ca necesitatea si ducerea la îndeplinire a unei astfel de revizuiri ar fi mai bine abordate într-un act normativ separat. Proiectul de Lege se refera la reprezentantii regimului comunist în timp ce procesul de revizuire judiciara se aplica urmaririlor judiciare anterioare sau arestarilor în baza altor legi. În ceea ce priveste preocuparile

---

[4] Vezi ex. 28 United States Code Annotated (U.S.C.A.) § 1345 (Statele Unite pasibile de a fi chemate în actiune civila pentru aplicarea de impozite necorespunzatoare, anumite revendicari contractuale si daune personale aduse de un functionar de stat în timpul exercitarii atributiilor sale de serviciu sau a functiei detinute); §§ 1983 si 1985 (Statele Unite pasibila de a fi chemata în actiune civila pentru privarea deliberata de drepturi civile, privilegii sau imunitati consfintite de Constitutia si legile tarii si pentru imixtiunea cu buna stiinta în exercitarea acestor drepturi civile); § 2773 (Statele Unite pasibila de a fi chemata în instanta pentru provocarea de daune ca urmare a neglijentei unui functionar public, a îndeplinirii defectuoase a îndatoririlor de serviciu de catre acesta sau prin comiterea unei omisiuni).

foarte intense legate de abuzurile din perioada comunist□, s-ar putea ca Parlamentul sa trebuiasca sa re-examineze structura codurilor penale existente anterior pentru a stabili daca redactarea textului de lege sau aplicarea acestuia sunt raspunzatoare pentru erorile judiciare comise[5].

Capacitatea de a nu întreprinde actiuni legislative care ar putea ameninta principiile fundamentale ale democraaiei poate constitui cel mai graitor semn al progresului spre o societate libera. În final,

O lege nedreapta nu duce la dreptate.
An unjust law does not lead to justice.

Nicole Anagnoste Huggins a emigrat din România în Statele Unite la vârsta de zece ani. Tatal ei a fost avocat, si este de asemeni binecunoscut de la televiziunea româna. Anagnoste Huggins a studiat stiintele politice, filozofia si economia. Si-a luat doctoratul în drept si a devenit membra a baroului în 1988. Anagnoste Huggins a lucrat pentru Sectia Civila a Ministerului Justitiei al SUA si pentru Biroul pentru respectarea drepturilor civile din cadrul Ministerului Educatiei. Comentariul de mai sus se bazeaza pe parerile ei personale si nu reprezinta pozitia vreunei organizatii guvernamentale

[5] De remarcat ca orice fapta nedreapta si inechitabila poate fi comisa în numele oricarei notiuni cu terminatia în "ism" (ex. Comunism, fascism, imperialism, capitalism,etc. daca nu este temperata de o putere judecatoreasca impartiala si independenta.

James McConkie

Comentarii asupra Proiectului de Lege Împotriva Comunismului în România

Proiectul de Lege anti-comunista reprezinta o necesitate majora pentru societatea românească si ar fi trebuit elaborat în urma cu opt ani.

In esen . . legea acoper . toate subiectele pe care le are în vedere.

In aparenta nici una din institutiile statului nu are obligatii sau jurisdictie conflictuala. Problema se pune daca politia, procuratura sau alte parti interesate au acces la toate documentele necesare pentru a putea incrimina nomenclatura comunista precum si la toate celelalte elemente enumerate în articolul 3, par. 1.

În momentul în care ideologia comunista este recunoscuta ca fiind de natura criminala, si poate duce la savârsirea de crime individuale si colective, la genocid fizic si spiritual asa cum este prevazut în Titlul XI, art.357 Cod Penal, Procuratura si Politia sunt singurele institutii ale statului abilitate sa puna în aplicare legea.

Legea nu defineste mecanismele de aplicare si nici responsabilitatile reprezentantilor legii, dar daca consideram Codul de procedura penala ca parte (completare a Art.357 Cod Penal), atunci mecanismele de aplicare a legii sunt cele din Codul de procedura penala.

Referirea pe care Proiectul de Lege o face la Art. 357 Cod Penal ar putea duce la o aplicare mai realista si mai eficienta astfel încât legea sa prevada o aplicare si interventie simpla.

Desi Proiectul de Lege nu se refera la nici o chestiune de natura procedurala, acest lucru nu face ca legea sa fie ineficienta, proiectul fiind considerat ca parte sau completare la Art. 357 Cod Penal.

Proiectul de Lege nu prevede promulgarea unor noi reglementari sau elaborarea de legi suplimentare, el fiind în concordanta cu principiile democratice.

Proiectul de Lege garanteaza respectarea drepturilor cetatenilor si îi protejeaza împotriva nomenclaturii comuniste.

În mod indirect, prin excluderea birocratilor comunisti conservatori din functii de stat si guvernamentale, Proiectul de Lege promoveaza dezvoltarea unei economii libere de piata, având un efect benefic asupra investitiilor straine. Proiectul este concis si bine structurat, fiind elaborat în termeni clari, realisti si consecventi.

Daca Proiectul de Lege ar face referire la Art. 357 din Codul Penal, el ar putea fi o lege eficienta.

Christina Zampas

Analiza a Proiectului de Lege Împotriva Comunismului în România

Acest Proiect de Lege încearca sa elimine din viata politica, timp de zece ani, persoanele care au detinut functii în, sau au colaborat cu, regimul comunist în perioada august 1944 – decembrie 1989. De asemeni, acest Proiect deschide posibilitatea de a se intenta actiuni civile împotriva acelorasi persoane. În plus, atribuie un caracter penal ideologiei comunste si interzice propaganda si organizatiile comuniste sau de orientare comunista.

Trecere în revista

Articolele 1 si 2 par sa încalce drepturile fundamentale la expresie si asociere garantate de Constitutia României ca si tratatele internationale asupra drepturilor omului la care România este semnatara. Expresiea în termeni generali a Articolului 3 din Proiectului de Lege pare sa impuna o sanctiune (interzicerea dreptului de a candida la o functie politica) pe baza unor activitati trecute care nu au fost de natura penala si nu au încalcat vreo lege. Acest Proiect foloseste prezumtia de vinovatie pe baza simplului fapt ca un individ a detinut o functie politica sau profesionala asociata cu o organizatie discreditata; el nu încearca sa demonstreze ca individul a actionat de o maniera criminala, represiva sau corupta. În forma sa actuala, Proiectului îi lipsesc masurile de protectie care sa asigure respectarea drepturilor persoanei la o judecata corecta si în conformitate cu legea.

Principiile drepturilor omului, problemele de asigurare a drepturilor persoanei la o judecata corecta si în conformitate cu legea si notiunea de culpabilitate individuala ar trebui sa constituie principiile directoare ale oricarei legi de lustratie.

Acest Proiect de Lege intra în conflict cu drepturile omului, asa cum sunt ele recunoscute la nivel international si asa cum sunt ele încorporate în legile internationale si regionale referitoare la drepturile omului, cum este si Constitutia României.

Articolul 1 din acest Proiect de Lege atribuie un caracter penal ideologiei comuniste. El încearca sa pedepseasca o credinta sau "ideologie" mai curând decât o fapta. Acest lucru încalca libertatea de gândire si expresie. Articolul 2 interzice "propaganda comunista" si "organizatiile politice de orientare comunista". Aceste prevederi încalca libertatea de expresie si asociere.

Ca membra a Natiunilor Unite, România este semnatara a Cartei Natiunilor Unite si este obligata si especte legislatia internationala în domeniu. Desi Declaratia Universala a Drepturilor Omului (DUDO) nu

este un tratat, o serie de prevederi ale sale sunt acceptate în mod universal ca baza pentru legislatia internationala în domeniu, care la rândul sau se constituie în obligatie pentru toate statele. A legifera faptul ca ideologia comunista constituie infractiune, a interzice literatura comunista si organizatiile politice comuniste înseamna a încalca legislatia internationala în domeniu, asa cum este ea recunoscuta în DUDO, inclusiv Articolul 18 asupra libertatii de gândire si Articolele 19 si 20 asupra libertatii de expresie si asociere. Libertatea de expresie si asociere sunt de asemeni garantate de Articolele 30 si 37 ale Constitutiei României.

Aceste drepturi sunt de asemeni garantate în Conventia Europeana asupra Drepturilor Omului, pe care România a ratificat-o în iunie 1994. Acest Proiect de Lege se afla în conflict cu Articolele 9 si 10 din Conventie, care protejeaza libertatea de gândire si expresie, si cu Articolul 11 care garanteaza libertatea de asociere. Conform Articolului 11 din Constitutia României, Conventia are statut de lege interna a tarii. Conventia, împreuna cu alte tratate si acorduri asupra drepturilor fundamentale ale omului la care România este semnatara, se aplica cu prioritate fata de oricare legi interne care ar putea intra în conflict cu prevederile sale.

Conventia Europeana asupra Drepturilor Omului, ca si Constitutia României, permit limitarea libertatii de expresie proclamând ca acest drept include "îndatoriri si responsabilitati" care o pot îngradi atunci când acest lucru "este necesar unei societati democratice".

Chestiuni legate de separatia puterilor

Desi s-a întâmplat ca Tribunalul European si Comisia Europeana pentru Drepturile Omului sa sustina îngradiri ale libertatii de expresie, de exemplu atunci când acele îngradiri aveau sa ridice obstacole în calea raspândirii vederilor naziste în Germania, nici o tara din Europa Occidentala nu a adoptat vreo lege împotriva *simplei existente* a unei organizatii politice. De exemplu, Legea Fundamentala germana (Constitutia) declara ca neconstitutionale partidele politice care nu se conformeaza principiilor democratice (Art. 21 alin. 2 din Legea Fundamentala germana). Totusi, ea declara ca instanta autorizata sa judece asupra neconstitutionalitatii este Curtea Constitutionala Federala germana si nu Parlamentul. Articolul 8 din Constitutia României este similar Articolului 21 din Constitutia Germaniei, dar nu precizeaza organul de stat care decide asupra constitutionalitatii partidului politic în chestiune. Având în vedere ca România este un stat de drept, democratic, si o tara care adera la principiul separatiei puterilor în stat, Parlamentul sau ar trebui sa se abtina de la a decide care partide încalca prevederile

constitutionale si sa permita instantelor de judecata sa hotarasca în aceasta privinta.

Acest Proiect de Lege nu statueaza regulile necesare de procedura pentru aplicarea sa, si ca atare nu instituie masurile de protectie care sa asigure respectarea drepturilor persoanei la o judecata corecta si în conformitate cu legea.

Acest Proiect de Lege ar trebui sa prevada înfiintarea unui organ de stat care sa decida în aceste cauze sau sa supravagheze procesul de ajungere la o decizie. De asemeni, ar trebui instituite proceduri care sa permita acuzatului sa conteste validitatea deciziei. Trebuie subliniat ca orice propunere de a crea un organ ce nu este o instanta judecatoreasca dar care are atributii juridice executorii pune în pericol libertatile civile. Organul cu atributii executorii în privinta acestei legi trebuie sa fie supus unui sistem de control, în asa fel încât sa se ofere si protectie împotriva amestecului arbitrar, din partea autoritatilor, în exercitarea drepturilor garantate de Constitutie.

Legea ar trebui de asemeni sa stabileasca posibilitatea persoanei acuzate de a fi informata despre continutul probatoriului împotriva sa si de a obtine audierea cauzei în fata unei comisii impartiale. Ar trebui sa fie garantat dreptul de a contesta decizia respectivei comisii în fata unei instante de judecata.

În plus, Proiectul de Lege nu precizeaza sursa informatiilor care vor fi folosite pentru a pune în practica prevederile Articolului 3 si nu prevede nici un fel de mecanism sau standard de administrare a probelor în asa fel încât acestea sa fie credibile. Mai mult, legea sanctioneaza functia precedenta a unei persoane si nu faptele acesteia; ea nu face o distinctie între diversele nivele de implicare în abuzurile precedentului regim.

În Polonia s-a stabilit ca dosarele fostei Securitati nu erau credibile, din cauza ca se ordonasera recrutari masive care rezultasera într-o multime de colaboratori sau agenti care nu existau decât pe hârtie. Oare exista aceeasi situatie si în România? S-a întâmplat vreodata sa fie distruse sectiile de documentare ale surselor de informatie care vor fi folosite pentru aplicarea prevederilor acestui Proiect? S-a întâmplat vreodata ca membri ai Securitatii, ofiteri din Ministerul Afacerilor Interne. etc., sa candideze, desi sansele de succes erau minime, numai pentru a dovedi ca sunt activi? Ce se va întâmpla cu acele persoane care au fost fortate sa colaboreze doar pentru a fi în siguranta? Sau cu acelea care au fost membre în Partidul Comunist, Uniunea Tineretului Comunist si organizatiile de Pionieri si care au folosit intrarea într-o functie marunta a acestor organizatii ca pe o posibilitate de a se muta în alt loc de munca sau pentru siguranta locului existent de munca? Exista posibilitatea ca multi dintre ziaristii care au scris în presa oficiala a

vremii, despre realizarile regimului comunist, sa fie considerati colaboratori conform acestui Proiect de Lege fie si pentru ca au semnat un angajament de fidelitate.

Nu trebuie uitat ca, în alte tari europene cu legi similare, colaboratorii sunt incapabili sa prezinte dovezi asupra adevaratei motivatii pentru care au fost de acord sa fie informatori, din cauza absentei martorilor credibili. si în aceeasi ordine de idei: cui îi revine sarcina de a prezenta probele pentru a se interzice cuiva sa candideze la o functie politica, sau pentru a fundamenta cererile de daune materiale sau morale? Ce standard de admisibilitate a probelor se va aplica în cazul alineatelor 1 si 2 din Articolul 3? Iar într-un caz ce cade sub incidenta Art. 3 alineat 2, cine este îndrituit sa ceara asemenea daune?

Acest Proiect de Lege ar trebui sa prevada mecanisme prin care sa se împiedice folosirea sau abuzul de informatii care prezinta diverse vicii. Nu ar trebui ca oamenii sa poata fi trasi la raspundere si sa li se ceara "daune morale si materiale" pentru ceea ce au fost fortati sa faca, sau numai pentru ca au detinut o anumita functie. si nu ar trebui nici ca o persoana sa fie împiedicata sa candideze pentru o functie politica (un drept prezent în orice societate democratica, a carui îndepartare reprezinta o pedeapsa grava) pe baza unor asemenea motive. Probele trebuie sa ateste ca persoana a *actionat* de o maniera ilegala, criminala, corupta sau represiva.

Experienta germana în privinta trecutului sau totalitarist poate arunca o oarecare lumina asupra problemelor pe care le poate crea acest Proiect. Tratatul de Unificare al Germaniei a stabilit relatii legale de munca între Republica Federala Germana si functionarii publici ai fostei Republici Democrate Germane. Acesti functionari publici au fost supusi unui proces de triere, cautându-se date referitoare la calitatea de membru de partid, la functiile detinute în cadrul partidului, la activitatile în slujba STASI, etc. Helsinki Watch, care a monitorizat acest proces, a concluzionat ca multi asemenea functionari au fost dati afara fara sa fi fost acuzati de vreo fapta ilegala. Singurul cap de acuzare împotriva lor a fost ca detinusera functii în cadrul partidului sau în cadrul aparatului de stat, si nu s-a facut nici un efort serios pentru a dovedi ca unul sau altul dintrei ei îsi exercitase functia de o maniera represiva, contrara eticii sau de natura infractionala. În loc de aceasta, presupunerea care a stat la baza concedierii lor a fost ca orice functionar care a avut acelasi loc de munca pe o perioada îndelungata trebuie sa fi îndeplinit niste sarcini de partid, iar aceste sarcini au fost abuzive prin însasi natura lor (Helsinki Watch World Report, 1993). S-a afirmat ca aceste concedieri pe scara larga bazate exclusiv pe apartenta politica au încalcat libertatea de expresie si de asociere.

România ar putea încerca sa evite repetarea acestei probleme, abtinându-se de la a-si baza judecaile privitoare la aceste persoane numai pe asocierile lor din trecut. Ar trebui sa existe probe clare si convingatoare ca persoana în cauza a promovat cu buna stiinta si în mod activ aceste practici criminale, corupte sau represive.

Acest Proiect de Lege nu expune baza legala pentru "daunele materiale si morale" ce pot fi cerute acelor persoane ce se încadreaza în categoriile prevazute în Articolul 3 alineat 1.

Nu rezulta cu claritate din prevederile acestui Proiect de Lege daca el stabileste baza pentru un nou tip de actiune în instanta sau nu, sau daca nu cumva aceste actiuni vor fi intentate conform legislatiei deja existente. Ar trebui ca legea sa nu declare ilegal astazi ceva ce era legal la data când a avut loc; cu alte cuvinte, ar trebui ca legea sa nu încerce nici un fel de retroactivitate daca instituie un nou tip de actiune în instanta dar sa nici nu permita extinderea termenului de prescriptie pentru infractiunile reglementate de legile existente.

O încercare de reglementare retroactiva din partea acestui Proiect, sau o recomandare de schimbare a termenelor de prescriptie ar putea încalca doctrina sigurantei juridice, care datoreaza atât de multe jurisprudentei ce deriva din aplicarea Conventiei Europene asupra Drepturilor Omului. Siguranta juridica a fost interpretata de Tribunalul European pentru Drepturile Omului în sensul ca legea trebuie sa fie accesibila omului de rând, în asa fel încât acesta sa îsi poata da seama ce legi sunt aplicabile într-o situatie anumita. Omul de rând ar trebui sa poata, cu ajutorul unui jurist, sa prevada consecintele unei anumite fapte în conformitate cu o anumita lege (vezi Silver & Others v. United Kingdom, 61 Eur. Ct. HR ser. A, at 21 – 1983; Olsson v. Sweden, 130 Eur. Ct. HR, ser. A, at 30 – 1988). Extinderea termenului de prescriere sau instituirea unui efect retroactiv al prevederilor acestei legi încalca aceasta doctrina, ca si Articolul 15 din Constitutia României, care interzice legile cu caracter retroactiv.

Din nou, experienta germana se poate dovedi utila în întelegerea eventualelor probleme ce pot aparea. De exemplu, o lege vest-germana instituia pedepse pentru cetatenii est-germani care efectuau actiuni de spionaj împotriva cetatenilor vest- sau est-germani, dar termenul de prescriere a faptei în Germania de vest, 5 ani, facea aproape imposibila aducerea în instanta a acestor cazuri. Nu se poate pretinde ca a informa politia secreta despre activitatile unui prieten, vecin sau coleg constituie o crima împotriva umanitatii si ca atare este imprescriptibila.

Concluzie

Dorinta poporului român de a construi institutii democratice, si de a se asigura ca alesii sai în functii politice îsi fac datoria conform legii, este admirabila. Este limpede ca poporul României si noii conducatori ai tarii au dreptul si datoria de a aduce în instanta acele persoane care au încalcat legea de-a lungul celor patruzeci de ani de putere comunista. În acelasi timp, mijloacele utilizate pentru atingerea acestor scopuri trebuie sa reflecte aderarea la principiile drepturilor omului, asa cum sunt ele consfintite în Constitutia României si în tratatele asupra drepturilor omului la care a aderat România.

J. Dean Carro

Proiectul de Lege Anticomunista pentru Romania

Impresia mea generala este ca Proiectul de Lege este motivat de sentimente puternice de razbunare. Atata timp cat actiunile intreprinse de membri ai Partidului Comunist nu erau ilegale la vremea respectiva, ele nu trebuie pedepsite azi pentru ceea ce era legal in acea perioada.

In al doilea rand, Proiectul urmareste sa interzica un sistem de gandire, adica ideologia comunista. Istoria ne invata ca ideile nu mor si nu pot fi reprimate. Mai degraba apare nevoia unei confruntari intre ele. Referitor la acest lucru, Statele Unite au abordat aceasta problema prin garantarea "libertatii cuvantului"prevazuta de Amendamentul I. Daca se are in vedere o "piata" a ideilor care sta la baza Primului Amendament din Constitutia Statelor Unite ale Americii, acest concept permite puncte de vedere diferite. Legea americana face distinctie intre a crede intr-un anumit sistem de idei si a crede si a actiona in conformitate cu acel sistem. De exemplu, conform legii Statelor Unite, o persoana poate fi membra a Partidului Comunist care printre principiile sale poate avea unul care prevede distrugerea guvernului. Atata timp cat o persoana imbratiseaza o convingere politica si nu a intreprins nimic pentru a distruge guvernul, nu se considera ca a comis o fapta penala. Credinta cuiva intr-o sau despre o idee nu face ca acea persoana sa fie pasibila de pedeapsa.

Legea este foarte cuprinzatoare dar datorita acestui lucru ea reprezinta un risc pentru societate. In intreaga istorie exista exemple de regimuri politice care au fost doborate, cele care le-au succedat la putere urmarind sa suprime idealurile si valorile regimului anterior. Deseori de-alungul istoriei acest lucru a creat teren fertil pentru renasterea si dezvoltarea vechilor idei.

Conform sistemului american, putem spune ca cel mai bun mod de a aborda ideile antagoniste este de a le supune scrutinului si dezbaterii publice. Suntem convinsi ca va supravietui ideea mai buna. Aceasta Lege va avea un impact negativ asupra libertatii individului, datorita faptului ca atunci cand s-au comis faptele respective Partidul Comunist era in legalitate. Faptul ca cineva a comis o infractiune avand in aceleasi timp calitatea de membru de partid atragea raspunderea penala conform legilor in vigoare la data cand a fost comisa fapta respectiva.

Articolul 2 interzice propaganda comunista si organizatiile de orientare comunista. Atata timp cat nu se poate demonstra ca ceea ce se interzice cuprinde atat un sistem de idei cat si un mod de actiune, nu se recomanda interzicerea acelor idei.

Articolul 3 interzice membrilor de partid sa detina functii in aparatul de stat, in partide, asociatii sindicale sau institutii economice pe o perioada de 10 ani. Statele Unite s-au confruntat cu o situatie asemanatoare dupa perioada Razboiului Civil. In Amendamentul XIV, paragraful 3, este interzisa detinerea unei functii publice de catre o persoana care a participat la o insurectie sau razvratire sau a incalcat juramantul depus la investirea in functie. Atata timp cat apartenenta unei persoane la Partidul Comunist nu a reprezentat un act de rebeliune sau razvratire, nu consider ca acest paragraf este recomandabil. El nu isi gaseste locul deoarece atrage pedepsirea unor fapte care, la data cand au fost comise, respectiv atunci cand persoana era membra a Partidului Comunist, ele nu erau ilegale. Doctrinele aplicabile in acest caz ar fi *ex post facto* sau dispozitii derogatorii neconstitutionale. In conformitate cu Constitutia Statelor Unite, doctrina *ex post facto* prevede faptul ca nici o fapta nu poate intra sub incidenta legii penale daca, la vremea cand a fost comisa, ea nu era de natura penala. O dispozitie derogatorie este o incercare legislativa de a prevedea pedepse pentru posibilele infractiuni comise de o persoana.

Articolul 4 este justificat in mare masura. Asa cum putem constata in Africa de Sud, acolo se manifesta un sentiment purificator si de eliberare in randul persoanelor care si-au recunoscut vina si s-au predat dupa comiterea unor greseli sau fapte reprobabile. La fel de justificata ar fi si reexaminarea si redeschiderea dosarelor acelor persoane care au fost pedepsite pe nedrept in timpul regimului comunist.